

Egy doni árva gondolatai

Január tizenkettedike. Vajon kinek mit mond ez a dátum? A sportosabbja várja már a hóesést, hogy hódolhasson a síelés szenvedélyének. Mások sóhajtvá néznek az égre, hogy talán már nem befelé, hanem kifelé megyünk lassacskán a télből, magunk mögött hagyva havat, ködöt, fagyot és más efféle borzasztó dolgot, és egyszer csak betoppan fényes köntösében a rügyfakasztó tavasz. A mi családjunk ezen a napon, akár esik, akár fúj, felöltözik ünneplő ruhába, és felmegy a Budai Várba, a Mátyás templomba. Ott sok más sorstárssal, utóddal, doni árvákkal és a még élő néhány túlélővel együtt részt vesz a hősi halált halt apákért, nagyapákért, testvérért, rokonért, ismerősért mondott szentmisén.

Az istentisztelet után átvonulunk a Hadtörténeti Múzeum díszudvarára, ahol beszédek, szavalatok és katonazene hangzik el a hősök emlékére. A legmegrázóbb mindig a megemlékezés végén megszólaló Takarodó.

A megemlékezést pedig tovább folytatjuk a rokonokkal és a jó barátokkal együtt egy üveg bor mellett.

Ilyenkor végiggondolom, hogy mit tudok én a háborúba veszett, a Don folyó mellett eltűnt édesapámról? Amit tudok, azt mind az özvegyen maradt anyánktól hallottam, hiszen alig másfél éves voltam, amikor apánk bevonult Salgótarjánba 1942 nyarán egy gyors kiképzésre, onnan pedig egyenesen a frontra, a Don-kanyarba vitték. Soha többé nem tért vissza a szeretteihez, feleségéhez, öt gyerekéhez, szüleihez, hat testvéréhez és a nagy, kiterjedt rokonsághoz.

Már a fronton volt, amikor betöltötte a harminckilencedik évét, a negyvenediket pedig már nem

érte meg. A behívó nem névre szólóan jött a faluba. Korosztályonként írták elő, hogy melyik évfolyamból, melyik faluból hány embernek kell bevonulni. Ezt a község vezetése döntötte el, így történt a mi falunkban, a Heves megyei Kömlőn is. Választani kellett az ő évjáratukból is, hogy ki menjen a frontra, édesapám vagy a falu bírása, akivel egy idősek voltak. Édesapámnak öt gyereke volt, a bírónak pedig egy, a jegyző és a bíró mégis úgy döntött, hogy a falu nem maradhat bíró nélkül, így az öt gyerekes édesapámat vonultatták be az egy gyerekes bíró helyett.

Ezt édesanyám sokszor elmesélte nekem, indulat és harag nélkül, talán tudta, hogy a jó Isten nem ver bottal, és hogy megtorlatlanul nem hagy bűnöket. Így megtörtént az a szomorú eset, hogy sok évvel később a törvényt kijátszó bíró sírva ment az egy szem diplomás gyereke koporsója után.

A fronton a nagy áttörésig működött a posta, a szüleim sűrűn írtak levelet egymásnak. Sajnos a sok költözés egyikében elvesztek apám levelei, de anyám sokat mesélt róluk.

Volt velük egy falubeli cigány ember is, ugyanolyan katona volt, mint a többiek. Mint földiek összetartottak egymással. Ez a cigány ember, akinek sajnos nem tudom a nevét, írástudatlan volt, és édesapám írta helyette a leveleket haza a családjának. A szülőfalunkban, Kömlőn pedig édesanyám olvasta fel a feleségnek, mert az se tudott írni-olvasni. Ebből sok derűtség is fakadt, mert ezeket a leveleket édesapám úgy fogalmazta meg, hogy egy-két huncutságot is beleszólt, ami csak az édesanyámnak szólt. Szerencsére a cigány asszony mindig sírva, könnyes szemmel hallgatta a felolvasást, így nem vette észre, hogy az édesanyám szeme a visszatartott nevetéstől lett könnyes.

A helyi plébános nagyon a szíven viselte harctéren szolgáló hívei sorsát, és gyakran érdeklődött, hogy jött-e levél a frontról, és hogy mi áll benne? Édesanyám is elmesélte neki az egyik levél tartalmát.

Az apámék járőrbe mentek többedmagukkal. Egyszer egy nyúl átszaladt előttük az úton. Több se kellett nekik, utánaeredtek, hogy majd jó lesz őkelme pörköltnek vagy paprikásnak. Egyszer csak hatalmas robbanás rázta meg a levegőt. Hátra néztek és azt látták, hogy ha a nyúl el nem téríti őket az útról, telibe találta volna őket egy gránát. A nyúl elszaladt, és ők sértetlenek maradtak.

A plébános úr megköszönte az információt, amit aztán belevett a következő vasárnapi prédikációba. Úgy mondta el a történetet, hogy a jó Isten meg akarta menteni a magyar katonák életét, azért küldte eljűk a nyulat.

Én meg beleszőttem ezt a történetet egy betlehemes játékba. Annyit változtattam rajta, hogy a nyúl helyett galamb lett a megmentő.

A játék szerint karácsony este egy kis családban aggódva beszélgetnek a háborúba ment édesapáról. Majd kopogtatnak, és egy csapat gyerek bejön és eljátssza a szokásos betlehemes történetet, aminek a végén beállít a katona édesapa puskával a vállán, és elmeséli, hogyan szabadultak ki a gyilkos csatából. Egy galamb szállt fölűk és kivezette őket a biztos halálból.

Ekkor az anglyalt játszó szereplő elmondja, a jó Isten küldte a galambot fölűk, hogy megmentse az édesapát.

Ezt a kis betlehemes játékot elő is adtuk a gárdonyi katolikus templomban 2011 szentestűjén. A fiú unokám volt az édesapa, a lányunokám pedig az édesanya. Én is szerepeltem, a narrátort, a beszélőt alakítottam.

Rövid, könnyen tanulható, rímes, ritmusos verssorokban írtam meg a történetet, megtűzve énekekkel, imákkal. Szép sikerűnk volt. Én fejeztem be az előadást:

Hogy így történt-e hajdanán,

Mikor esett a hó,

Virág a hómezőn

Írta: Körömi Ferenc
2017. január 17. kedd, 19:29 -

Hazajött-e a jó apa,

Igaz volt vagy való?

De Szent Karácsony éjjelén,

Ha szállnak vágyaink,

Talán valóra válhatnak

Egy fiú álmai.

Szerette volna, hogy az Úr

Csodát tegyen vele,

De e nélkül is áldja Őt,

Áldott legyen neve!

Sajnos az Úristennek más tervei lehettek, mert nem küldött többé se nyulat, se galambot a Don-kanyarba, így aztán árván, apa nélkül maradt öt gyerek egy szép faluban a hevesi rónaságon.

S hogy milyen volt apa nélkül felnőni, élni, ezt nem tudnám megmondani, mivel semmi összehasonlítási alapom nincs, mert nem tudhattam meg azt sohasem, hogy milyen lehet az élete annak, akinek él az édesapja.

A négy kiskorú gyerekkel megözvegyült édesanyánknak nehéz sors jutott. Édesapánk halálhíre sohasem jutott el hozzánk, minden kutatás ellenére a mai napig semmit sem tudunk az apánk sorsáról, haláláról.

A háború után két-három évvel a hadifoglyok elkezdtek hazaszállingózni. Amikor híre jött, hogy valamelyik faluban hazajött valaki, aki ismerhette édesapánkat, édesanyánk mindig útra kelt. Felkereste édesapánk hazatért bajtársát, hogy tud-e valamit apánk sorsáról. Sajnos senki sem tudta megmondani, mi lett a sorsa.

Édesanyánk többé nem ment férjhez. Míg élt, mindig és sajnós mindhiába várta, hátha betoppan egyszer a párja, az élete társa. Talán úgy, ahogyan megírtam az Édesanyám titka című versben.

...

A jótevő álom pedig cserbenhagyott,

Virág a hómezőn

Írta: Körömi Ferenc
2017. január 17. kedd, 19:29 -

Anyám körül forog minden gondolatom.

Ő, aki titkolta vágyát és szerelmét,

Egyszerre kitárta nekem pőre lelkét.

És én szégyenlősen néztem őt az éjben,

Ki a férjét várja álmában és ébren.

Kiről éjjelente álmodozni szokott,

Ki bekopog egyszer – Marikám, itt vagyok!

...

Virág a hómezőn

Írta: Körömi Ferenc

2017. január 17. kedd, 19:29 -

Én pedig, a kései utód, a legkisebb az öt árva közül, elgondolom néha, hogyan alakult volna a sorsom, ha ez a kegyetlen háború nem nyomorította volna el a családokat és szép hazánkat? Hogy boldogabb lettem volna-e akkor, nem tudom. De kerekébb lett volna az életem egy teljes családban, apával, nagyapával, akinek a nyakát nem ölelhatték át sohasem az unokák, és nem mondhatták neki soha, hogy szeretlek nagypapa!

Ha esik a hó, és beborítja ezt a szép világot, eszembe jut édesapám sorsa. Ilyenkor gondolatban mindig viszek egy csokor virágot a Don-kanyarba, ami ott virít a végtelen hómezőn, alatta pedig jeltelen sírokban nyugszanak a hős magyar katonák, akiknek emlékét áldja meg az Isten.

Körömi Ferenc